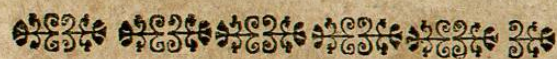

CAPUT III.

1. Anno autem quintodecimo imperii Tiberii Cæsaris, procurante Pontio Pilato Judæam, Tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre ejus Tetrarchâ Iturææ, & Traconitidis regionis, & Lysania Abylinæ Tetrarcha. 2. Sub principibus sacerdotum Anna & Caïpha: factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium, in deserto. 3. Et venit in omnem regionem Jordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. 4. Sicut scriptum est in Libro sermonum Isayæ prophetæ. Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini: rectas facite semitas ejus. 5. Omnis vallis implebitur: & omnis mons, & collis humiliabitur: & erunt prava in directa, & aspera in vias planas. 6. Et videbit omnis caro salutare Dei. 7. Dicebat ergo ad turbas quæ exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? 8. Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ, & ne cæperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. 9. Jam enim securis ad radicem arborum posita est, omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. 10. Et interrogabant eum turbæ, dicentes quid ergo faciemus? 11. Respondens autem, dicebat illis: qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, sim liter faciat. 12. Venerunt autem, & publicani ut baptizarentur, & dixerunt ad illum. Magister, quid faciemus? 13. At ille dixit ad eos: Nihil amplius quàm quod constitutum est vobis, faciatis. 14. Interrogabant autem eum & milites dicentes: quid faciemus & nos? & ait illis: Neminem concutiatis, neque calumnias faciatis: & contenti estote stipendiis vestris. 15. Existimate autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus. 16. Respondit Joannes dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos, veniet autem fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igni. 17. Cujus ventilabrum in manu ejus, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. 18. Multa quidem, & alia exhortans evangelizabat populo. 19. Herodes autem tetrarcha cum corripere ab illo de Herodia uxore fratris sui, & de omnibus malis quæ fecit Herodes. 20. Adiecit, & hoc super omnia, & inclusit Joannem in carcerem. 21. Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, & Jesu baptizato, & orante, apertum est cœlum. 22. Et descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum: & vox de cœlo facta est: Tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi. 23. Et ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Joseph, qui fuit Heli. 24. Qui fuit Mathar, qui fuit Levi, qui fuit Melchi, qui fuit Joanne, qui fuit Joseph. 25. Qui fuit Mathathie, qui fuit Amos, qui fuit Naum, qui fuit Heli, qui fuit Nagge. 26. Qui fuit Mahath, qui fuit Mathathie, qui fuit Semei, qui fuit Joseph, qui fuit Juda. 27. Qui fuit Joana, qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri. 28. Qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit Cosan, qui fuit elmadan, qui fuit Her. 29. Qui fuit Jesu, qui fuit eliezer, qui fuit Jorim, qui fuit Marath, qui fuit Levi. 30. Qui fuit Simeon, qui fuit Juda, qui fuit Joseph, qui fuit Jona, qui fuit Eliakim. 31. Qui fuit Melea, qui fuit Menna, qui fuit Mathara, qui fuit Nathan, qui fuit David. 32. Qui fuit Jesse, qui fuit Obad, qui fuit Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naasson. 33. Qui fuit Aminadab, qui fuit Aran, qui fuit Efron, qui fuit Phares, qui fuit Judæ. 34. Qui fuit Jacob, qui fuit Isaac, qui fuit Abraham, qui fuit Thare, qui fuit Nachor. 35. Qui fuit Saruh, qui fuit Ragau, qui fuit Phaleh, qui fuit Heber, qui fuit Sale. 36. Qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem, qui fuit Noë, qui fuit Lamech. 37. Qui fuit Mathusale, qui fuit Henoch, qui fuit Jared, qui fuit Malaleel, qui fuit Cainan. 38. Qui fuit Henos, qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit Dei.

ARGU

ARGUMENTUM
Cum Remissionibus.

Primò, Vers. 1. Describit Evangelista prædicationem, & baptismum Joannis Baptistæ, quo homines disposuit ad gratiam Christi, illamque eis indicavit. De quo egi tom. 1. in Evangel. lib. 3. cap. 1. & supra Matth. 3.

Secundò, Vers. 21. Narrat Christum à Joanne baptizatum, ac Spiritum sanctum sub columbæ specie super eum descendentem, simulque Patris vocem auditam. De quo egi tom. 1. in Evangel. lib. 3. cap. 2. & supra Matth. 3.

Tertiò, Vers. 14. Genealogiam Jesu à Joseph usque ad Adamum perrexit, quam explicavi tom. 1. in Evangel. lib. 1. c. 2. & hinc Matth. 1.

CAPUT IV.

1. Iesus autem plenus Spiritu sancto, regressus est à Jordane, & agebatur à Spiritu in desertum. 2. Diebus quadraginta, & tentabatur à diabolo. Et nihil manducavit in diebus illis: & consummatis illis esuriit. 3. Dixit autem illi diabolus, si filius Dei es, dic lapidi huic ut panis fiat. 4. Et respondit ad illum Jesus, scriptum est, quia non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei. 5. Et duxit illum diabolus in montem excelsum, & ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis. 6. Et ait illi, tibi dabo potestatem hanc universam & gloriam illorum: quia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa. 7. Tu ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia. 8. Et respondens Jesus dixit illi: Scriptum est. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies. 9. Et duxit illum in Jerusalem, & statuit eum super pinnam templi, & dixit illi: si filius Dei es mitte te hinc deorsum. 10. Scriptum est enim quòd Angelis suis mandavit de te, ut conservent te. 11. Et quia in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. 12. Et respondens Jesus ait illi, dictum est, non tentabis dominum Deum tuum. 13. Et consummata omni tentatione diabolus recessit ab illo usque ad tempus. 14. Et regressus est Jesus in virtute Spiritus in Galilæam, & fama exiit per universam regionem de illo. 15. Et ipse docebat in synagogis eorum, & magnificabatur ab omnibus. 16. Et venit Nazareth ubi erat nutritus: & intravit secundum consuetudinem suam die sabbathi in synagogam: & surrexit legere. 17. Et traditus est illi liber Isaiæ prophetæ. Et ut revolvit librum, invenit locum ubi scriptum erat. 18. Spiritus Domini super me, propter quod unxit me evangelizare pauperibus, misit me, sanare contritos corde. 19. Prædicare captivis remissionem, & cæcis visum, dimittere contractos in remissionem, prædicare annum Domini acceptum, & diem retributionis. 20. Et cum plicasset librum, reddidit ministro, & sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. 21. Cœpit autem dicere ad illos, quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris. 22. Et omnes testimonium illi dabant: & mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebat de ore ipsius, & dicebant. Nonne hic est filius Joseph? 23. Et ait illis, utique dicetis mihi hanc similitudinem, Medice, cura te ipsum quanta audivimus facta in Capharnaum, fac & hinc in patria tua. 24. Ait autem, Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua. 25. In veritate dico vobis, multæ viduæ erant in diebus Eliæ in Israël, quando clausum est cœlum annis tribus, & mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra. 26. Et ad nullam illarum missus est Elias nisi in Sarepta Sidoniæ ad mulierem viduam. 27. Et multi leprosi erant in Israël sub Elifæo propheta: & nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus. 28. Et repleti sunt omnes in synagoga ira. hæc adientes. 29. Et surrexerunt, & ejecerunt illum extra civitatem & duxerunt illum: & que ad supercilium montis, super quem civitas illorum erat edificata, ut præcipiant eum. 30. Ipse autem transiens per medium illorum, ibat. 31. Et descendit in Capharnaum civitatem Galilææ: ibique docebat illos Sabbathis. 32. Et stupebant in

in doctrina ejus: quia in potestate erat sermo ipseus. 33. Et in synagoga erat homo habens dæmonium immundum, & exclamavit voce magna. 34. Dicens, sine quid nobis, & tibi Jesu Nazarenæ? venisti perdere nos? scio te quis sis sanctus Dei. 35. Et increpavit illum Jesus, dicens, obmutescet, & exi ab eo & cum projecisset illum dæmonium in medium, exiit ab illo, nihilque illum nocuit. 36. Et factus est pavor in omnibus, & colloquebantur ad invicem, dicentes, quod est hoc verbum, quia in potestate, & virtute imperat immundis spiritibus, & exeunt? 37. Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. 38. Surgens autem Jesus de synagoga introivit in domum Simonis: Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus, & rogaverunt illum pro ea. 39. Et stans super illam imperavit febri, & dimisit illam. Et continuo surgens, ministrabat illis. 40. Cum autem Sol occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum: at ille singulis manus imponens curabat eos. 41. Exibant autem dæmonia à multis clamantia, & dicentia, quia tu es Filius Dei: & increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum. 42. Facta autem die egressus ibat in desertum locum: & turbæ requirebant eum, & venerunt usque ad ipsum, & detinebant illum ne discederet ab eis. 43. Quibus ille ait, quia & aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei; quia ideo missus sum. 44. Et erat prædicans in synagogis Galilææ.

ARGUMENTVM cum Remissionibus.

Primò Vers. 1. Describitur quadragenarium Christi jejunium, & post illud tentatio trina Diaboli. De quo egi. to. 1. in Evangel. lib. 3. cap. 3.
 Secundo Vers. 16. Veniens in Nazareth, ingrediens synagogam, ex Isaiâ demonstrat se esse Messiam, quod hic est explicandum.
 Tertio Vers. 24. Ostendit, quod nullus propheta acceptus sit in patria sua, quod comprobatur exemplo Magnorum Parentum Eliæ & Elifæi, & inde Nazareth ex montis supercilio eum voluerunt lapidare, quod explicavi tom. 3. c. 31. Vbi egi de elogiis magni Parentis Eliæ, sicut tom. 1. in Apocalypf. cap. 7. q. 5. & cap. 11. q. 11. 12. 13. 14. & deinceps. Et. 1. cap. 12. q. 18. & 19. & plura dicam. Deo dante, in tractatu de Principatu Eliæ.
 Quarto, Vers. 31. Prædicat Jesus in Capharnaum, ibique curat dæmoniacum clamantem Jesu Nazarenæ. De quo dixi supra Matc. 1.
 Quinto, Vers. 38. Curat Socrum Petri à febribus, aliosque infirmos mirabiliter sanat à quocumque morbo. Quod

explicavi tom. 2. in Evangel. cap. 12.

JESUS EX ISAIÂ Demonstrat se verum esse Messiam.

Luc. 4. n. 16. Et venit Nazareth, ubi fuerit nutritus, & intravit secundum consuetudinem suam die Sabbati in Synagogam, & surrexit legere.
 Num. 17. Et traditus est illi liber Isaiæ Prophetæ: & revolvit librum, & invenit locum, ubi scriptum est.
 Num. 18. Spiritus Domini super me: propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde.
 Num. 19. Prædicare captivis remissionem, & cæcis visum, dimittere contractos in remissionem, prædicare annum Domini acceptum, & diem retributionis.

VERSIONES.

Persicus, n. 17. Jesus librum aperuit & vidit locum.
 Cætan. Explicavit locum.
 Alii ex Græco. aperuit librum, & vidit locum.
 Arabicus, Spiritus quidem L. ob hoc me unxit, ut per me Evangelium ann. em; & me misit, ut cor. contritos sanem.
 Persicus. Ut sanarem contritos cordib.

Syrus 19. Et consolidem contractos per veniam.
 Persicus. Et liberationem captivis prædicans, &c. & contractos per remissionem confirmem.
 Arabicus. Prædicatem captivis reditum, &c. Et diem acceptionis Domini Dei nostri.
 Ethiopicus. Ut videant cæci, & ut dimittam oppressos, & prædicem annum Domini electum.
 Alij. Annum beneplaciti.

EXPOSITIO I.

1. **V**enit Nazareth ubi fuerat nutritus: Patria Christi appellatur Bethlehem, quia in ea natus est; Nazareth, quia in ea nutritus, in Capharnaum, frequenter commorabatur, quia erat civitas valde ampla ad doctrinam evangelicam seminandam, Nazareth, & Capharnaum sub provincia Galilææ erant: & intravit secundum consuetudinem suam in synagogam: quia ut notat Lyran. Synagoga erat locus orationis, & doctrinæ legis, quibus Judæi secundum legis mandata vacare debebant die sabbati; Christus autem legem observare voluit, ut patet Matth. 5.
 Lyran. **Surrexit legere:** Janfenius, Maldonatus, Menochius, exultant liberum esse apud judæos in synagoga, quod non unus tantum faceret verba ad populum, sed plures successivè: sed potius dicendum est cum Barrada, Cornelio, hoc non esse omnibus licitum, sed tantum Doctoribus, ac Rabbini; inde Christus D. dixit Matth. 23. num. 2. Super Cathedram Moysi sederunt Scribae, & Pharisei; quocumque dixerint servare, & facite: Christus D. autem ingressus in synagogam pro sua magna auctoritate, ac nominis splendore, quia tanquam magnus propheta habetur, Luc. 7. n. 16. hoc erat licitum, & datum Christo.
 3. **Traditus est liber:** nempe, à ministro assistente, de quo fit mentio infra. num. 10. locus Isaiâ Prophetæ: natus Dei, ac alto ejus consilio revolvit librum: hoc est, aperuit librum non folium per folium resolvendo, sed statim in hunc locum incidit. Cornelius contendit, quod libri Hebræorum, non erant sicut nostri per folia divisi, ac colligati, sed liber unus, una erat membrana valde oblonga, & continua, quæ sicut cylindrus ab initio usque ad limen convolvebatur (uti modo apud nos convolvuntur nostræ mappa geographicæ) quam revolvere oportebat, ut legi, ac explicari posset, unde infra dicitur: cum plievisset librum: moris erat, perlecto textu Scripturæ, de eo Verba facere.
 4. **Spiritus Domini super me propter quod unxit me:** locus est ex Isaiâ 61. Spiritus Domini super me, propter quod unxit me: eo quod Spiritus sanctus, ab exordio semper fuit in Christo à primis instanti suæ Incarnationis, non visibilis, ut fiebant Pontifex, vel Rex, ut notat Augustinus lib. 3. contra Maxim. c. 16. & invisibili oleo per Spiritum sanctum unio Sylveira in Evang. Tom. IV.

ne, nempe, hypostatica, quæ cum fecit substantialiter sanctum, ac Divinum, & verum Deum, ex hac unione manavit in Christo plenitudo omnium gratiarum, quæ ab ipso ut capite, ac fonte diffunditur in omnes Sanctos. Ita D. Basiliius lib. de Spiritu sancto cap. 26. D. Athanasius oratio. 1. contra Arian. Hæc autem unctio visibiliter, ac publicè, ut ait D. Augustin. lib. 15. de Trinit. cap. 26. demonstrata est in Baptismo cum super eum Spiritus Sanctus corporali specie columbæ descendit.

Evangelizare pauperibus: D. Hieronimus Beda legit: Mansuetis: simpliciter intelliguntur pauperes; Quod Principes Judæorum contemnebant. **Sanare contritos corde:** scilicet, ut sanem, ac consolet eos, qui ob sua peccata, ac durum onus legis Mosaicæ, & ignorantiam divinarum rerum, pressi, ac afflicti sunt animo.

Captivis redemptionem: peccatoribus, nempe, qui à peccato, ac dæmone captivi detinentur. **Cæcis visum:** tam corporaliter visum reddendo, quam etiam & præcipue spiritualiter mentem interius illuminando, propulsatis errorum, ac ignorantie tenebris, ostensâ salutis viâ, & dimittere contractos in remissionem: hoc est maxime vulneratis, & obstrictis peccatorum onere, interveniente auxilio divinæ gratiæ dare remissionem. **Annum placibilem:** seu beneplaciti: ut alij legunt fit allusio ad annum Jubilæi, per quod significatur totum tempus prædicationis, ac legis Evangelicæ, quod est tempus gratiæ, misericordiæ, pacis, ac reconciliationis, de quo ait Apostolus: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* 2. Cor. 6. num. 2.

Rogabis tamen: Cur tam dilatum tempus; quo Evangelium perdurat, annus vocatur? Respondeo cum communi sententia, quod fit allusio ad annum Jubilæi, qui in quinquagesimo anno recurrebat, interque Judæos erat valde celebris, & annus remissionis, vel libertatis dicebatur, ut habetur Levitic. 25. num. 10. *Sanctificabis annum quinquagesimum, & vocabis remissionem, id est, libertatem; cunctis habitatoribus terræ tuæ, ipse enim est Jubilæus:* dicebatur autem annus remissionis, seu libertatis, quia eo adveniente, servi suam libertatem recuperabant, & venditores ad suas perantiquas possessiones redibant. Nam solebant Judæi agros, ac similia bona immobilia, usque ad annum tantummodo jubilei vendere, ne sortes & hæreditates permiscerentur, ac proinde jubilei anno, onus possessionis venditæ reddebatur primo domino; jubileus autem idem est ac remissio, seu libertas, & ideo pro Jubilæo, vertunt Septuaginta: *Remissionem & libertatem;* & consentit D. Hieron. lib. 2. in Isaiam ad initium cum Ioseph. Antiquitat. lib. 3. cap. 10.

In diem retributionis: Aliqui ex Hebræo legunt; *diem ultionis:* quod D. Hilarius in Psal. 52. & 62. Origenes Levit. 9. referunt ad ultimum diem judicij, quia eo die retribuatur Christus unicuique prout promeretur, ulciscetur peccata omnia; Tamen cum Isaias de primo Christi adventu loquatur; sic explicandum, quod hic primus sacratissimus adventus fuit dies retributionis, & ultionis, quia Deus ultus est homines de inimicis suis tyrannis, scilicet, dæmonibus, quos perdidit, & principatu suo

D. Basil. D. Athana.

D. Hieron. Beda.

Altera h. hio.

1. Cor. 6.

Levit. 25.

Septuaginta. De Gregor. Iosephus.

8. Hebr. D. Hilari. Origenes.